

N:o 36.

Af Herr G. Nyblæus: Om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af en gemensam skoldrägt för lärjungarne i elementarläroverkens högre klasser.

Om det åligger hvarje stridbar man att försvara fäderneslandet, så synes deraf följa, att krigiska öfningar och militärisk undervisning böra ingå i den manliga uppfostran till den utsträckning, som motsvarar måttet af öfriga läroämnen. Denna grundsats har äfven i vår allmänna uppfostran vunnit erkännande genom de nådiga cirkulären af den 9 Januari 1863, den 19 Juni 1866 och den 23 Mars 1870.

Visserligen möter bland andra äfven den svårigheten för dess säkra och fullständiga genomförande, att vid det högre elementarläroverket läroämnena äro så många och lärotiden så begränsad, att det här ingalunda är lätt att för dessa öfningar utfinna ett tillräckligt antal undervisningstimmar. Det måste dock erkännas, att på de flesta ställen detta dock redan i väsendtlig mån har låtit sig göra, och då derjemte dessa öfningar af ungdomen i allmänhet med stort intresse omfattas, så torde det redan kunna sägas, att de högre elementarläroverken temligen väl uppfylla de anspråk, som på dem i militäriskt afseende kunna ställas.

Dugliga undervisare i dertill hörande ämnen finnas i större antal bland arméns officerare, än som för detta ändamål kunna finna användning.

Äfven vid de lägre elementarskolorna gå de gymnastiskt-militäriska öfningarne i allmänhet ganska tillfredsställande, och det stora flertalet af landets folkskolor sakna icke heller all undervisning i detta ämne.

Vid de högre elementarläroverken försiggå dessa öfningar under ledning af gymnastikläraren, om han är militär, hvilket oftast är händelsen; i annat fall ditkommenderas en officer från i trakten förlagd infanteriregemente. För att skolans militära öfningar må kunna erhålla det rätta sambandet med

arméns, erfordras därför här nu icke mera, än att de af militärperson blifva inspekterade, och det är utan tvifvel militäriskt rätt, att, sedan man låtit en kompaniofficer leda dessa öfningar, man låter en regementsofficer kontrollera verkställigheten häraf. På detta sätt kunde man i armén veta hvad skolan verkliga åstadkomme och i åtskilliga hänseenden taga vara derpå och lämpa sig derefter. Sådan inspektion har också varit satt i fråga, men hittills har den mött hinder, som icke blifvit undanröjda. Man kan dock hoppas, att de snart skola blifva det.

Innan man gör anspråk på att en högre officer skall kasta sina granskande blickar på en trupp af skolungdom, bör dock måhända åt denna gifvas allt det militäriska skick, som kan vara passande och ändamålsenligt. Detta vinnes i betydlig mån genom ändamålsenlig beklädnad, hvilken, då alla här befinna sig i väsendtligen samma förhållande, äfven bör vara för alla lika. Sålunda uppkommer på goda grunder en uniform, d. ä. en lika beklädnad. För skolungdom i allmänhet och särskildt för ungdomen i elementarläroverkets högre klasser kan dessutom en sådan likhet i beklädnaden medföra ganska betydande fördelar, och jag tror mig veta, att allestädes, der gemensam skoldräkt blifvit införd, har man funnit sig väl dervid, så vida drägten varit någorlunda ändamålsenlig.

Den för alla lika beklädnaden blifver nemligen ett riktigt uttryck af den gemensamhetsanda, hvarförutan ett verkligt kamratskap icke finnes, och hvilken, hvar helst den verkar, gifver det hela kraft och sammanhållning och höjer den enskildes moraliska styrka. Den lika beklädnaden har därför funnits icke allenast i arméerna, utan äfven i hvarje annan korporation, der en sådan gemensamhetsanda i någon högre grad gjort sig gällande. Ännu i dag finnes ju i vårt land på många ställen till och med sockendrägten kvar.

Är uniformen, den lika beklädnaden, enkel, allvarlig och ändamålsenlig, så är den af stort värde. Den jemnar kamratskapet mellan den fattige och den rike; den motverkar i hög grad den flärd och fåfånglighet, hvaraf ungdomen så lätt angripes, särdeles i större städer; och den kan åstadkomma stor ekonomisk besparing, hvaraf de flesta, och i synnerhet de mindre bemedlade, äro i behof. En sådan lika beklädnad finnes redan nu vid det högre elementarläroverket i Örebro, der man i många år erfarit fördelarne deraf. En gemensam skoldräkt för alla rikets elementarläroverk, i närmaste likhet med den som nu begagnas af sjökrigsskolan, skulle ganska säkert vara ändamålsenlig, ty denna dräkt passar ungdom förträffligt, och den har alla en uniforms fördelar utan det tvång och den brokighet, hvaraf de militära uniformerna icke sällan lida. Den kunde utan all olägenhet bäras äfven i det dagliga lifvets alla förhållanden, och hvarje yngling af någorlunda friskt sinne skulle utan tvifvel finna sig väl deruti.

Det vore af ekonomisk vigt, att färgen på klädet för alla läroverk vore lika, ty härigenom skulle sådant skolkläde kunna i stor skala och för billigt pris tillverkas. Hufvudbonaden kunde deremot vid de särskilda läroverken få vara olika; man ginge härigenom en redan gällande sed till mötes.

Men då det i början måhända skulle möta svårigheter att för hela elementarläroverket göra en gemensam dräkt gällande, emedan man sannolikt icke genast skulle inse fördelarne deraf, och då en sådan dräkt har särskild lämplighet och värde för de högre klasserna, som äro underkastade vapenöfningar, vill jag nu inskränka mig till att föreslå,

att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t i underdånig skrifvelse anhålla, att en enkel och ändamålsenlig skoldräkt, helst i öfverensstämmelse med Kongl. sjökrigsskolans, måtte för de högre elementarläroverkens 2:ne öfversta klasser fastställas, dock med medgifvande af dispens derifrån för dem, som af särskild anledning sådant önska, samt med tillåtelse för lärjungarne i elementarläroverkets lägre klasser, att denna dräkt anlägga och begagna.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 Januari 1875.

Gust. Nyblæus.